

چرا نوجوان ایرانی هری پاتر می‌خواند، اما کتاب ایرانی نه؟

شناسه خبر: ۱۴۱۱۵۹ جمعه ۳۱ فروردین ۱۴۰۳ - ۰۹:۴۵

چهره سال هنر انقلاب در میان نویسندگان دلیل اقبال نوجوان ایرانی به کتاب‌های ترجمه شده را عدم حمایت از نویسندگان ایرانی و نداشتن برنامه در این حوزه دانست.

به گزارش خبرنگار فرهنگی موج خبر، بررسی‌های میدانی نشان می‌دهد اقبال نوجوان امروز به سمت آثار ترجمه شده بیش از گذشته است. این در حالی است که بازار کتاب کودک و نوجوان دست کم در یک دهه گذشته، محل آمد و شد آثار ترجمه شده بوده است. آمارها نیز نشان می‌دهد فاصله میان چاپ آثار تألیفی با آثار ترجمه‌ای به کمترین فاصله رسیده است.

اگر در گذشته این نویسندگان بود که نبض بازار نشر را در دست داشت، یک دهه گذشته نبض بازار را ناشرانی تعیین

می‌کنند که تمام سرمایه خود را به سمت چاپ آثار ترجمه شده هدایت کرده‌اند. در شرایط اقتصادی که یک خطا ممکن است ادامه کار را برای یک ناشر با مخاطره همراه کند، ناشر ترجیح می‌دهد از خواب سرمایه خود کاسته و سرمایه‌گذاری را به سمت چاپ آثاری ببرد که پیش‌تر در آن سوی آب تبلیغ شده و مخاطب خود را یافته است. به همین دلیل، همزمان با چاپ یکی از این قبیل آثار، چندین ترجمه با کیفیت و بی‌کیفیت از همان کار، در ایران منتشر می‌شود.

در چنین شرایطی چقدر می‌توان انتظار داشت که مخاطب ایرانی پای کار ایرانی بایستد. در روزگاری که مراکز فرهنگی در سکوت عمیقی فرو رفته و کارمند محور شده‌اند، چه دلگرمی برای نویسندگان ایرانی باقی خواهد ماند؟ عبدالرحمن اونق از نویسندگان موفق در حوزه نوجوان است. او که تمام کارهای خود را با فضای بومی نوشته و تلاش دارد با بهره بردن از فضای فانتزی به نوجوان امروز نزدیک شود، معتقد است این مراکز فرهنگی بازاریابی خود را از دست داده و تنها برندی از آنها باقی مانده است. گفت‌وگوی او با تسنیم را می‌توانید در ادامه بخوانید:

* بررسی‌ها در بازار نشر نشان می‌دهد که علاقه نوجوانان ایرانی به سمت کتاب‌های ترجمه شده بیش از پیش شده است. به عنوان یکی از نویسندگان این حوزه، دلیل این امر را چه می‌دانید؟ آیا نوجوان ایرانی با کتاب ایرانی قهر کرده

است؟

زمانی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوان در زمینه تولید کتاب تألیفی برای نوجوانان فعال بود. پروژه‌های به نام طرح رمان نوجوان کلید خورد که بازخورد خوبی در میان نویسندگان و مخاطبان داشت. کسانی که در این پروژه حضور داشتند، با یکدیگر به مسافرت رفته و در کتابخانه‌ها و مراکز کانون در سراسر کشور بررسی میدانی انجام می‌دادند. در این طرح به روستاها و شهرهای مختلف سر زدیم و متوجه شدیم رمان‌های تألیفی که کانون چاپ می‌کرده است، با اقبال خوبی مواجه شده و نوجوان ایرانی با آثار ایرانی آشتی کرده بودند.

اما درباره اقبال کتاب‌های ترجمه شاید یکی از دلایل اقبال به سمت کتاب‌های ترجمه شده، عدم اعتماد به آثار ایرانی است که در اثر برخی تبلیغات سوء نظر مخاطبان به این سمت هدایت شده است. مخالفان آثار ایرانی دست روی ممیزی می‌گذارند؛ این در حالی است که ما در آثار نوجوان با ممیزی چندانی روبرو نیستیم. ممکن است در آثار بزرگسال این اتفاق رخ دهد، اما در آثار نوجوان کمتر شاهد این امر هستیم. شبکه‌های مجازی نیز پیوسته روی این موضوع مانور می‌دهند و همین سبب می‌شود نوجوان ایرانی اقبال به سمت آثار ایرانی کمتر نشان دهد. از سوی دیگر، اگر کار خوبی منتشر شود و مخاطب مطمئن شود که اثر، خواندنی است به کار اقبال نشان خواهد داد.

* فعالان حوزه نشر معتقدند یکی از دلایل، انتشار کم آثار تألیفی در سال‌های گذشته بوده و در عین حال بررسی‌های آماری نیز نشان می‌دهد دست کم در یک دهه گذشته، اقبال ناشران به سمت بازنشر آثار بوده است تا سرمایه‌گذاری روی کار جدید تألیفی. دلیل این امر چیست؟

یکی از علت‌های اقبال نوجوانان به کارهای ترجمه شده، همین عدم دسترسی آنها به آثار تألیفی است. ناشران در سال‌های گذشته توجه بیشتری به سمت چاپ آثار ترجمه از خود نشان داده‌اند؛ چرا که با صرف کمترین هزینه و تنها با پرداخت حق‌الترجمه کتاب را روانه بازار نشر می‌کنند.

و باید در نظر داشته باشیم که نویسندگان نیز باید زندگی خود را بگذرانند. اکنون تیراژ کتاب به 300 جلد رسیده؛ یعنی نویسندگان یک سال زحمت می‌کشد آن وقت کتابش با شمارگان 300 جلد روانه بازار شود؟ چیزی از نظر مادی دست نویسندگان را نمی‌گیرد. حمایتی هم در کار نیست. در طرح رمان نوجوان، حمایتی وجود داشت و همین نویسندگان را دلگرم به نوشتن می‌کرد.

قیمت کتاب نیز در خرید مخاطب تأثیر گذار است. مراکزی مانند کانون پرورش فکری کودکان که کتاب را با هزینه کمتری دست مخاطب می‌دهد، دیگر کتاب چاپ نمی‌کند، ناشران خصوصی نیز اقبالشان به سمت ترجمه است؛ چراکه صرفه اقتصادی دارد. گاه دیده شده مترجم با هشت درصد حق الترجمة راضی به چاپ کتاب است.

ناشران به دلیل شرایط اقتصادی در سال‌های گذشته سرمایه‌گذاری خود را به سمت چاپ آثاری می‌برد که پیش از این جواب داده باشد و توانسته بازار را به سمت خود جلب کند. تنها راه برای خروج از این شرایط حمایت نهادهای فرهنگی از آثار تألیفی است. اکنون وزارت ارشاد به عنوان متولی اصلی چاپ کتاب در ایران، هیچ‌گونه طرحی برای حمایت از نویسندگان و آثار بومی ندارد.

* به نظر می‌رسد مراکزی مانند کانون و حوزه هنری، مرکزیت و بازارسازی فرهنگی خود را در این زمینه از دست داده است.

من سال‌ها در کانون پرورش فکری کودکان کار کرده و همیشه در کانون حضور داشته‌ام اما الآن پنج سال است که به

کانون سر نردهام. از کانون همانطور که گفتید، تنها نامی باقی مانده است. مطرح کردن طرح‌هایی مثل واگذاری کانون به نهاد کتابخانه‌های عمومی نیز منجر به بی‌هویت شدن این مرکز فرهنگی می‌شود. کانون را باید حفظ کرد.

در کشور ما معمولاً یک رویه نادرستی وجود دارد و آن این است که هرگاه یک جایی کار خود را دارد به درستی انجام می‌دهد، سریع مدیران آن مجموعه با تغییر رئیس جمهور تغییر می‌کند. یعنی مدیریت فرهنگی در کشور ما تحت تأثیر مدیریت سیاسی و جناح‌های سیاسی است. تصمیم‌گیری‌های جناحی ضربه بزرگی به نهادهای فعالی چون کانون زد. فرهنگ با جناح کار ندارد، فرهنگ و هویت نباید با آمد و شد جناح‌ها تغییر کند و ضربه ببیند.

پروژه رمان نوجوان به خوبی داشت کار خود را پیش می‌برد. این طرح در زمان ریاست جمهوری احمدی‌نژاد کلید خورد. با آمدن روحانی بر سر کار، این طرح متوقف شد؛ با این ادعا که این طرح هزینه‌بر است. چه هزینه‌ای؟ مگر به نویسندگان چقدر پرداخت می‌شد؟ الآن به یک فوتبالیست یا ورزشکار نیمه حرفه‌ای چقدر پرداخت می‌شود؟ به فرهنگ و تألیف که می‌رسد این قبیل حساب و کتاب‌ها مطرح می‌شود.

* یکی از نکات جالب بررسی میدانی بازار نشر این است که اقبال مخاطبان نوجوان به سمت کارهای تخیلی، فانتزی و ژانر وحشت است. مثلاً کتاب‌های هری پاتر در اکثر کتابفروشی‌های مطرح جزو آثار پرمخاطب هستند. دلیل آن چیست؟

ذات نوجوان با تخیل همراه است؛ به همین دلیل کتاب‌های فانتزی و آثاری را که همراه با تخیل باشد، دوست دارد. از سوی دیگر، این دست از آثار پشتوانه رسانه‌ای نیز دارند. مجموعه هری پاتر توسط هالیوود ساخته شده و مخاطب جهانی دارد. ما برای رستم و سهراب خود چه کرده‌ایم؟ داستان‌های شاهنامه زمینه ساخت فیلم دارد. اگر پشتوانه مالی خوبی برای نویسندگان فراهم باشد، دست به کار خواهند شد.

انتهای پیام/

انتهای پیام/